

DOI 10.26886/2520-7474.1(45)2021.3

UDC 069(477.84)

**PRESERVATION AND DEVELOPMENT OF THE MUSEUM
AFFAIRS IN TERNOPIIL**

N. V. Rublevska, teacher

<https://orcid.org/0000-0001-6648-7729>

e-mail: rublevvnv@elr.tnpu.edu.ua

Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ukraine,
Ternopil

The article considers the peculiarities of the formation and development of museology in Ternopil in the second half of the XX - early XXI century. The author analyzes the events and factors that played an important role in raising the museum affairs of the city. The purpose of the article is to explore the peculiarities of the origin and features of the development of museum institutions in Ternopil. Determining factors of formation and activity of Ternopil regional local lore and art museums are traced. It is characterized the contribution of individuals, such as associates, researchers, scientists, local historians, thanks to whom there is a restoration, preservation and development of museology of the region, filling of museum and private collections, their popularization at the present stage. Thus, it can be stated that the development of the museum industry has an impact not only on the preservation of the artistic heritage of Ternopil but also on the cultural and artistic life of the region in the second half of the XX-early XXI century.

Keywords: museum affairs, art, culture, museum institution, museum staff, associates, artistic heritage, museum, regional ethnography (local lore).

Рублевська Н. В., викладач, Збереження та розвиток музейної справи Тернополя / Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка, Україна, Тернопіль

У статті розглянуто особливості становлення та розвитку музейництва Тернополя в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття. Авторка аналізує події та фактори, які відіграли важливу роль у піднесенні музейної міста. Мета роботи полягає у розкритті особливостей зародження та розвитку музейної справи Тернополя. Простежено визначальні чинники формування та діяльності Тернопільського обласного краєзнавчого та художнього музеїв. Охарактеризовано внесок окремих особистостей – сподвижників, дослідників, науковців, краєзнавців, завдяки яким відбувається відновлення, збереження та розвиток музейництва регіону, наповнення музейних та приватних колекцій, їх популяризація на сучасному етапі. Отож, можна констатувати, що розвиток музейної галузі має вплив не лише на збереження художньої спадщини Тернопілля, але й загалом на культурно-мистецьке життя краю другої половини ХХ-початку ХХІ століття.

Ключові слова: мистецтво, культура, сподвижники, музейна справа, художня спадщина, музей, краєзнавство.

Постановка проблеми. Самобутність людини, нації, визначається її історією, традиціями, цінностями. Саме це формує наше майбутнє, морально-етичні норми як суспільства, так і кожної особистості зокрема. Вагому роль у цьому процесі відіграють музеї як культуро творчі та пам'яткоохоронні інституції, працівники яких займаються науковою, просвітницькою, реставраційною роботою для розвитку культурно-мистецького потенціалу країни. Незалежно від їх спрямування, музеї дають можливість краще зрозуміти історичні

відзнаки, особливості сьогодення та певним чином заглянути в майбутнє.

Розвиток музейної справи Тернополя займає важливе місце в художньо-культурному процесі обласного центру. Адже музеї є не тільки сховищами визначних артефактів, а й популяризаторами культурних цінностей, що сприяє функціонуванню суспільства на більш якісному культурному рівні, дає можливості для його наукового, освітнього, мистецького розвитку на основі скарбів минулого.

Метою даної роботи є розкриття особливостей зародження та розвитку музейної справи Тернополя.

Об'єктом дослідження є художньо-культурні процеси та історичні події, що відбувалися в др. пол. ХХ – поч.ХХІ ст. в обласному центрі.

Предметом дослідження є музеї, приватні колекції, а також сподвижники та меценати, які спричинилися до розвитку художнього життя Тернополя.

Частково питання даної проблеми висвітлювали у своїх працях І. Дуда[12–15], Я. Гайдукевич [3 – 11], С. Костюк [17–18], В. Стецько [21–22], О. Гаврилюк [2] тощо. Їхні праці – це переважно публікації у місцевій пресі, а також і окремі видання. В цих роботах вони подають інформацію про становлення музеїв, їх експозиційну діяльність та формування фондів. Зокрема, І. Дуда переважно висвітлює особливості Тернопільського обласного художнього музею, а С. Костюк, Я. Гайдукевич, В. Стецько у своїх працях описували та аналізували події, пов'язані з Тернопільським обласним краєзнавчим музеєм.

Протягом ХІХ століття спостерігався стрімкий розвиток музейної справи. Цей динамічний процес був пов'язаний із розвитком культури та мистецтва, національною історією України. Тернопіль також це не

оминуло. На початку ХХ століття музеї часто відкривалися при певних установах, навчальних закладах, міських громадах тощо.

ХХ століття характеризується ретельним зберіганням культурних та історичних пам'яток завдяки діяльності музеїв, проте за період радянської влади було дуже багато втрачено цінних артефактів. Саме тому в другій половині ХХ століття відбувається відродження музейної справи не тільки Тернополя, але й України. Незважаючи на те, що цей процес був досить складним і тривалим, проте вдалося зберегти та відновити велику кількість колекцій та музейних фондів [23].

В обласному центрі процес зацікавлення мистецькими артефактами, культурологічними документами пожвавлюється на початку ХХ століття, і саме в цей час товариству «Народна школа» прийшла ідея створення музею у Тернополі. Оскільки це була місцева польська громада, тому вона ставила собі за мету організувати специфічний заклад для польського населення [25]. Так, 13 квітня 1913 року був утворений Музей Подільський товариства «Народної школи». Фактично, це стало започаткуванням Тернопільського краєзнавчого музею, де знаходилося перше сховище тернопільських цінностей, старожитностей, мистецьких творів [24].

Засновником музею у Тернополі був Станіслав Сороківський – доцент Ягеллонського університету в Кракові, професор Школи політичних наук у Варшаві. Саме він займався лекційною діяльністю в обласному центрі. Також перший путівник по музею, який підготував Станіслав Сороківський, був виданий в 1913 році [14–15].

Таким чином, музейна справа Тернополя почала розвиватися, збагачуватися різними матеріальними цінностями, що сприяло пожвавленню культурно-мистецького життя міста. Музейні фонди постійно поповнювалися. Переважно – це були подарунки. Згодом, в 1930 році, було друге відкриття музею і тоді ж було видано другий

музейний путівник. На той час цей заклад вже був доволі відомий своєю науковою, краєзнавчою та просвітницькою діяльністю. Збагаченню музейних фондів і роботі закладу завадила війна. Проте у післявоєнний час музей відновив свою діяльність. Знову постійно та чисельно фонди збільшувалися матеріальними цінностями, художніми артефактами. Музейні надбання, скарби мали в основному регіональний характер. Це були переважно колекції, які поповнювали етнографічний, історичний, художній і природничий відділи [16].

Також багато культурних цінностей, зокрема нумізматична збірка, а також мистецькі твори скульптури, тканини, кераміки тощо, були назавжди втрачені через події, що відбувалися в той час як в країні так і в Тернополі. Проте велика допомога музею була надана від Львівського музею імені Дзедушицьких, Великопольського музею міста Познань та інших міст, які допомогли відновити фонди музею обласного центру [19].

Поряд з Регіональним Подільським музеєм працював також музей Товариства «Рідна школа», який відкрили в 1932 році. Організований він був завдяки сприянню та ініціативі Якими Яреми, відомого вченого, педагога і професора. Цей музей, працюючи під тиском польської окупаційної влади, все-таки намагався відродити своє, національне. Таким чином, у збірці музею 1 червня 1933 року налічувалося 1484 експонати [8].

26 грудня 1939 року було створено Тернопільський історико-краєзнавчий музей на базі Подільського регіонального музею. До новоствореного закладу також були передані матеріали та фонди з Українського музею товариства «Рідна школа». Проте під час окупаційного режиму в місті було пограбовано музейну збірку, та завдяки Стефанії Садовській, музейній працівниці, вдалося врятувати

багато артефактів. Згодом за свою сумлінну працю вона була нагороджена орденом «Знак пошани» в 1948 році [25].

Музейні фонди постійно збагачувалася творами скульптури, живопису, графіки, декоративно-ужиткового мистецтва, різними документами завдяки подарункам з приватних колекцій, а також із закупівель, що спонсорувалося державою.

У 1982 році відбулося урочисте відкриття Краєзнавчого музею в спеціально побудованому для нього приміщенні. Сьогодні тернопільський обласний краєзнавчий музей володіє більше 180 тис. артефактів, матеріальних пам'яток, документів. Зокрема – це антикварні речі, філателістична та нумізматична колекції, твори живопису, скульптури, графіки, чисельні твори декоративно ужиткового мистецтва [14; 24].

6 травня 1978 році була відкрита Картинна галерея, основою якої стала колекція Краєзнавчого музею. А в 1991 році був відкритий Тернопільський обласний художній музей на базі Картинної галереї. І чисельна кількість фондів з Тернопільського краєзнавчого музею перейшла в Художній музей.

Варто відзначити вагомий внесок сподвижників музейної справи, завдяки яким відбувалося й відбувається не лише розвиток музеїв, приватних колекцій, але також їх відновлення та поширення.

Важливою постаттю в розвитку музейної справи був Яким Ярема. Як вже зазначалося, він був організатором Українського музею, але оскільки в той час вже один музей існував, польська влада не дозволила його організувати як самостійну установу, і тому цей заклад був організований Якимом при Товаристві «Рідна школа». Його статутом передбачалося, що повинен бути музей [3].

Також важливою постаттю музейної справи постає Стефанія Садовська. Вона народилася в Тернополі 7 червня 1888 року. З 1940

по 1965 р працювала науковим працівником Тернопільського обласного краєзнавчого музею. Хоча за фахом була географом, проте за покликанням – краєзнавець. Стефанія Садовська знала декілька європейських мов і любила справу, якою займалися. Тому, коли була загроза знищення музейних скарбів, під час окупації та відходу німецьких військ, вона разом із сестрою перенесли багато експонатів на горище і в підвал. Таким чином, завдяки цій жінці було збережено музейні артефакти і згодом вона була нагороджена орденом «Знак пошани». Її цікавила історія рідного краю і багато матеріалів вона залишила для нащадків, хоча багато, на жаль, було втрачено під час війни [10].

У 1959 році, коли директором музею став Борис Ельгорт, у музеї почали працювати визначні особистості, справою життя яких був музей, а саме: Ігор Верета, Тамара Удіна, Майя Козлова, Ганна Швець, Лідія Дейнека та багато інших. Це були першокласні фахівці, дехто з них працює і сьогодні, й незважаючи на тяжкі роки, вони намагалися зробити все, щоб український музей не занепав, а саме в періоди репресії, в роки хрущовської відлиги тощо. [9]

З 1968 року впродовж 14 років через аварійний стан приміщення музей був закритий. Проте з приходом нового директора Венедикта Лавренюка життя Тернопільського краєзнавчого музею дістало новий «імпульс». Завдяки своїй організаторській вправності, комунікабельності, вмінню працювати з людьми, йому вдалось розвинути музейну справу. Працівники, науковці мали можливість їздити на конференції, консультиватися з відомими музеєзнавцями, відбувалися експедиції, тобто музейна справа розвивалася. Нині Венедикт Лавренюк – заслужений працівник культури України, голова обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців, лауреат Всеукраїнської премії імені Дмитра Яворницького. Венедикт Лавренюк

хвилювався не лише за обласний музей, також він був ініціатором створення районних музеїв і до цього прикладав максимум зусиль [2].

Завдяки Лавренюку відбувався потужний музейний розвиток в області з 1970 по 1980 роки. Тоді, в середині 1970-х років було рішення про створення громадських музеїв на території майже кожної сільської ради, підприємства чи колгоспу і, таким чином, були постійні відрядження, і музейна робота реалізовувалася по створенню музеїв різних профілів. Так, на початку 1990-х років в області вже діяли майже 400 громадських музеїв і керував ними директор. Оскільки Венедикт Лавренюк був дуже зацікавлений в розвитку етнографічної, науково-дослідницької роботи, то були організовані десятки різних експедицій в віддалені куточки Терн опілля. Таким чином, це дало змогу закупити значну кількість фондів творів, а саме: зразки народного одягу, особливо вишитих речей кінця XIX – XX століття. [3]

Необхідною складовою діяльності і розвитку музею є етнографічні експедиції. Варто відзначити багатьох дослідників, археологів, завдяки яким розвивалися і збагачувалися фонди інституцій, а саме: О. Ситник, О. Гаврилук, І. Герета, Б. Строць, М. Ягодинська, М. Левчук тощо. Археологічні експедиції були досить важливими та вагомими в діяльності музею. Це дало можливість піднятися на високий рівень археологічної колекції, яка сьогодні налічує близько 35 тисяч одиниць [1; 8].

Важливою постаттю в розвитку музейної справи Тернопілля є Ігор Герета. Саме йому належала ідея про створення художнього відділу музею і планувалося відкрити його в Домініканському костелі. Цю думку реалізував авторитетний громадський і культурний діяч В.Лавренюк. Ігор Герета прийшов працювати в Тернопільський обласний краєзнавчий музей у 1962 році. Науковець відкрив сотню археологічних пам'яток, зокрема, відомий могильник черняхівської культури III-IV

століття у Чернелеві Руському, ця знахідка має європейське значення. Ігор Герета є автором багатьох історичних нарисів про міста Тернопільщини, також з його ім'ям пов'язане створення Велеснівського етнографічно-меморіального музею В.Гнатюка. [6; 7].

Музейник та науковець Ярослава Гайдукевич, за освітою філолог, спеціаліст в галузі історії та краєзнавства Тернопільщини, яка вболіває за Тернопільський обласний краєзнавчий музей і вважає його другим домом. Вона робить все можливе, щоб музей був осередком духовності і культури Тернополя та області. Ярослава Гайдукевич займалася дослідженням музейної справи обласного центру. Також багато її праць присвячені історії національно-визвольної боротьби, історії та діяльності музею. Вона опрацювала безліч архівних матеріалів, завдяки чому з'явилися перша інформація про музеї, про його організаторів та засновників [1].

Важливою постаттю як для Ярослави Гайдукевич, так і для музейництва міста й області був директор музею Борис Ельгорт. Саме він допоміг їй повірити в себе і стати тим працівником, який вважає музейну справу «справою життя». Борис Ельгорт дав можливість стажуватися Ярославі в кращих музеях Києва, Івано-Франківська, Львова тощо. Це допомогло їй професійному зростанню, вона досконало освоїла методику і практику експозиційної роботи. Ярослава Гайдукевич згадує, що завдячує своєму професійному зростанню саме Борису Ельгарту, завдяки контактам з науковцями Тернополя, вона формувалася як спеціаліст-музейник і, саме це сприяло вирішенню нею багатьох важливих проблем у музейній галузі [9].

Музеї також володіють низкою матеріалів, які є важливими передусім для науковців. Для пересічних людей вони, можливо, не мають такого значення, але для наукових досліджень вони є неоціненним скарбом, особливо це стосується архівів видатних людей.

Ці музейні колекції постійно зростають, наприклад особисті архіви Василя Безкоровайного, композитора і громадського діяча Романа Колісника, письменника і літературознавця Петра Сороки та багато-багато інших, якими володіє музей [1].

Оскільки сьогодні навіть найкращі музеї світу не є самоокупними і мають мізерну державну фінансову підтримку, вони змушені пропонувати досить широкий спектр послуг, які б дали можливість музею працювати, збагачуватися експонатами, проводити різноманітні заходи, що потребують матеріальних витрат.

Нині у діяльності музею набувають широкої популярності різні програми, заходи з використанням інтерактивних технологій, досить частим є живе спілкування з відвідувачами, організовуються окремі проекти, лекції, гуртки та інші акції, завдяки яким музей набуває широкої популярності серед молоді і людей старшого віку [8].

Варто відзначити дослідницьку роботу співробітників тернопільських музеїв. І. Дуда з 1991 року висвітлює як історію так різні аспекти розвитку Тернопільського обласного художнього музею, зокрема експозиційну, наукову та просвітницьку діяльність [13, 14]. С. Костюк, який з 2005 року зайняв посаду директора Тернопільського обласного краєзнавчого музею, до того часу він працював в науково-методичному відділі закладу, висвітлив чимало невідомих і малодосліджених сторінок у музейній справі в своїх публікаціях [3; 5]. Науковий співробітник В. Стецько, займалася дослідженнями творчості І. Пінзеля й загалом мистецтва Тернопілля, вона багато зусиль приклала для популяризації національного надбання, представляючи результати своєї праці у засобах масової інформації, наукових виданнях тощо [21; 22].

Ваговим внеском у художньо-культурний розвиток міста та області є колекція родини Демкур, які збирають та популяризують

культурну спадщину, більшою мірою декоративно-прикладне мистецтво вказаного регіону.

Висновки. Дослідження музейної справи Тернополя є досить важливою та актуальною проблемою. Завдяки діяльності музеїв, дослідників, працівників цих закладів та колекціонерів відбувається розвиток, збагачення та відновлення культурно-мистецького життя регіону, популяризація етнографічної спадщини як обласного центру так і області. Діяльність тернопільських музеїв на сучасному етапі є вагомим складовою культуро творчих процесів України.

Література:

1. Волинець Я. (2009). Не більше, ніж може дати Господь і доля. *Гайдукевич Я. Не перервати б духовності нитку...: вибрані статті, виступи, бібліографія.* Тернопіль: Воля. С. 5–24.
2. Гаврилюк О. (2013). Музей у Тернополі: історія заснування та розвитку. *Збірник праць ТО НТШ / Тернопільський осередок Наукового товариства ім. Шевченка; відп. ред. М. Андрейчин; ред. тому Е. Бистрицька.* Тернопіль. Т. 8 : Музеї Тернопільщини. С. 129–135.
3. Гайдукевич Я. (2009). До історії музею в персоналіях. *Гайдукевич Я. Не перервати б духовності нитку...: вибрані статті, виступи, бібліографія.* Тернопіль: Воля. С. 94–109.
4. Гайдукевич Я. М. (2013). Людвіг Фінкель і Стефанія Садовські: до історії творчих взаємин. *Краєзнавча музеологія: минуле, сьогодення, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції (до 100-річчя Тернопільського обласного краєзнавчого музею),* Тернопіль, 21–22 травня. Тернопіль. С. 90–96.
5. Гайдукевич Я., Костюк С. (2013). Тернопільський обласний краєзнавчий музей: історична хроніка. *Збірник праць ТО НТШ / Тернопільський осередок Наукового товариства ім. Шевченка; відп. ред. М. Андрейчин; ред. тому Е. Бистрицька.* Тернопіль. Т. 8 : Музеї Тернопільщини. С. 136–152.
6. Гайдукевич Я. (2003). Ігор Герета. *Наукові записки.*

Тернопільський обласний краєзнавчий музей. Т. Вип.3. С.4-14.

7. Гайдукевич Я. (2009). Ігор Герета: невеликий штрих до осягнення феномена. *Гайдукевич Я. Не перервати б духовності нитку...: вибрані статті, виступи, бібліографія*. Тернопіль: Воля. С. 127–138.

8. Гайдукевич Я. (2009). Музеї: живуть чи виживають? *Гайдукевич Я. Не перервати б духовності нитку...: вибрані статті, виступи, бібліографія*. Тернопіль: Воля. С. 80–82.

9. Гайдукевич Я. (2009). Оберіг історичної пам'яті. До 90-річчя Тернопільського обласного краєзнавчого музею. *Гайдукевич Я. Не перервати б духовності нитку...: вибрані статті, виступи, бібліографія*. Тернопіль: Воля. С. 26–32.

10. Гайдукевич Я. (2009). Стефанія Садовська. *Гайдукевич Я. Не перервати б духовності нитку...: вибрані статті, виступи, бібліографія*. Тернопіль: Воля. С. 110–126.

11. Гайдукевич Я. (2008). Стецько Віра Іллівна. *Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. / редкол.: Г.Яворський та ін.* Тернопіль. Т. 3: П–Я. С. 350.

12. Дуда І. (2010). Музей відкриває приховані скарби (Виставка «Український портрет ХХ – поч. ХХІст.»). *Тернопіль вечірній*. 21 лип.

13. Дуда І. (2001). Тернопіль: події культурного життя (1972–1984). *Тернопіль вечірній*. 21 березня.

14. Дуда І. (1999). Художній музей: вчора і сьогодні. *Соломія*. 1999. № 5 (12).

15. Дуда І. (1999). Художній музей: вчора і сьогодні. *Соломія*. 1999. № 6 (13).

16. Живопис. Скульптура: каталог музейної збірки / упоряд.: О. М. Войтович, С. М. Бошко, О. Р. Ваврик та ін.; за ред.. І. М. Дуди. Тернопіль: Астон, 2007. Ч. 1. 144 с.

17. Костюк С. В. (2013). Наукові конференції, проведені Тернопільським обласним краєзнавчим музеєм у 2012 році. *Краєзнавча музеологія: минуле, сьогодення, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції (до 100-річчя Терноп. обл. краєзнавчого музею)*, Тернопіль, 21–22 травня. Тернопіль. С. 119–123.

18. Костюк С. (2014). Поштова шевченкіана Тернопільського обласного краєзнавчого музею. *Тарас Шевченко в контексті світової культури: матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції (до 200-річчя від дня народження Кобзаря)*, Тернопіль, 13–14 березня. Тернопіль. С. 86–87.
19. Мех. Н. (2009). З історії Тернопільського обласного художнього музею. *Мистецтвознавство '09*. Львів: СКІМ, 2009. С.201-214.
20. Мусієнко Г. (2008). Дещо з її музейних скарбів: [про вист. «Берегиня музейних скарбів», присвячену 120-річчю від дня народж. наук. працівника музею С.Садовської]. *Вільне життя*. 8 лип. С. 5.
21. Стецько В. (2007). Пінзель і Тернопільщина. Тернопіль: Підручники і посібники. 48 с.
22. Стецько В. (1993). 100 творів на ювілейній виставці. *Вісник Тернопілля*. 17 верес.
23. Тернопільський краєзнавчий музей: путівник / С. С. Зелінська, О. С. Ситник, Я. М. Гайдукевич та ін. Львів: Каменяр, 1986. 72 с.
24. Тернопільський обласний краєзнавчий музей: історія, фонди / авт. тексту Я. Гайдукевич; ред. Н. Костюк. Тернопіль: Меркьюрі-Тернопіль, 2008. 20 с.
25. Третяк Л. (2005). Нове в оцінці музейної справи. *Свобода*. 26 лютого. С. 2.

Referances:

1. Volynets Ya. (2009). Ne bilshe, nizh mozhe daty Hospod i dolia. Haidukevych Ya. Ne perervaty b dukhovnosti nytku...: vybrani statti, vystupy, bibliohrafiia. Ternopil: Volia. S. 5–24.
2. Havryliuk O. (2013). Muzei u Ternopoli: istoriia zasnuvannia ta rozvytku. Zbirnyk prats TO NTSh / Ternopilskyi oseredok Naukovoho tovarystva im. Shevchenka; vidp. red. M. Andreichyn; red. tomu E. Bystrytska. Ternopil. T. 8: Muzei Ternopilshchyny. S. 129–135.
3. Haidukevych Ya. (2009). Do istorii muzeiu v personaliiakh. Haidukevych Ya. Ne perervaty b dukhovnosti nytku...: vybrani statti, vystupy, bibliohrafiia. Ternopil: Volia. S. 94–109.
4. Haidukevych Ya. M. (2013). Liudvih Finkel i Stefaniia Sadovski: do istorii tvorchykh vzaiemyn. Kraieznavcha muzeolohiia: mynule, sohodennia,

perspektyvy: materialy Vseukrainskoi naukovo-kraieznavchoi konferentsii (do 100-richchia Ternopilskoho oblasnoho kraieznavchoho muzeiu), Ternopil, 21–22 travnia. Ternopil. S. 90–96.

5. Haidukevych Ya., Kostyuk S. (2013). Ternopilskiyi oblasnyi kraieznavchyi muzei: istorychna khronika. Zbirnyk prats TO NTSh / Ternopilskiyi oseredok Naukovoho tovarystva im. Shevchenka; vidp. red. M. Andreichyn; red. tomu E. Bystrytska. Ternopil. T. 8: Muzei Ternopilshchyny. S. 136–152.

6. Haidukevych Ya. (2003). Ihor Hereta. Naukovi zapysky. Ternopilskiyi oblasnyi kraieznavchyi muzei. T. Vyp..3. S.4-14.

7. Haidukevych Ya. (2009). Ihor Gereta: nevelykyi shtrykh do osiahnennia fenomena. Haidukevych Ya. Ne perervaty b dukhovnosti nytku...: vybrani statti, vystupy, bibliohrafiia. Ternopil: Volia. S. 127–138.

8. Haidukevych Ya. (2009). Muzei: zhyvut chy vyzhyvaiut? Haidukevych Ya. Ne perervaty b dukhovnosti nytku...: vybrani statti, vystupy, bibliohrafiia. Ternopil: Volia. S. 80–82.

9. Haidukevych Ya. (2009). Oberih istorychnoi pamiaty. Do 90-richchia Ternopilskoho oblasnoho kraieznavchoho muzeiu. Haidukevych Ya. Ne perervaty b dukhovnosti nytku...: vybrani statti, vystupy, bibliohrafiia. Ternopil: Volia. S. 26–32.

10. Haidukevych Ya. (2009). Stefaniia Sadovska. Haidukevych Ya. Ne perervaty b dukhovnosti nytku...: vybrani statti, vystupy, bibliohrafiia. Ternopil: Volia. S. 110–126.

11. Haidukevych Ya. (2008). Stetsko Vira Illivna. Ternopilskiyi entsyklopedychnyi slovnyk: u 4 t. / redkol.: H. Yavorskyi ta in. Ternopil. T. 3: P–la. S. 350.

12. Duda I. (2010). Muzei vidkryvaie prykhovani skarby (Vystavka «Ukrainskyi portret KhKh – poch.. KhKhIst.»). Ternopil vechirni. 21 lyp.

13. Duda I. (2001). Ternopil: podii kulturnoho zhyttia (1972–1984). Ternopil vechirni. 21 bereznia.

14. Duda I. (1999). Khudozhnii muzei: vchora i sohodni. Solomiia. 1999. № 5 (12).

15. Duda I. (1999). Khudozhnii muzei: vchora i sohodni. Solomiia. 1999. № 6 (13).

16. Zhyvopys. Skulptura: katalog muzeinoi zbirky / uporiad.: O. M. Voitovych, S. M. Boshko, O. R. Vavryk ta in.; za red.. I. M. Dudy. Ternopil: Aston, 2007. Ch. 1. 144 s.
17. Kostiuk S. V. (2013). Naukovi konferentsii, provedeni Ternopil'skym oblasnym kraieznavchym muzeiem u 2012 rotsi. Kraieznavcha muzeolohiia: mynule, sohodennia, perspektyvy: materialy Vseukrainskoi naukovo-kraieznavchoi konferentsii (do 100-richchia Ternop. obl. kraieznavchoho muzeiu), Ternopil, 21–22 travnia. Ternopil. S. 119–123.
18. Kostiuk S. (2014). Poshtova shevchenkiana Ternopil'skoho oblasnoho kraieznavchoho muzeiu. Taras Shevchenko v konteksti svitovoi kultury: materialy Vseukrainskoi naukovo-kraieznavchoi konferentsii (do 200-richchia vid dnia narodzhennia Kobzaria), Ternopil, 13–14 bereznia. Ternopil. S. 86–87.
19. Mekh. N. (2009). Z istorii Ternopil'skoho oblasnoho khudozhnoho muzeiu. Mystetstvoznavstvo09. Lviv: SKIM, 2009. S.201-214.
20. Musiienko H. (2008). Deshcho z yii muzeinykh skarbiv: [pro vyst. «Berehynia muzeinykh skarbiv», prysviachenu 120-richchiu vid dnia narodzh. nauk. pratsivnyka muzeiu S.Sadovskoi]. Vilne zhyttia. 8 lyp. S. 5.
21. Stetsko V. (2007). Pinzel i Ternopil'shchyna. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky. 48 s.
22. Stetsko V. (1993). 100 tvoriv na yuvileinii vystavtsi. Visnyk Ternopillia. 17 veres.
23. Ternopil'skyi kraieznavchyi muzei: putivnyk / S. S. Zelinska, O. S. Sytnyk, Ya. M. Haidukevych ta in. Lviv: Kameniar, 1986. 72 s.
24. Ternopil'skyi oblasnyi kraieznavchyi muzei: istoriia, fondy / avt. tekstu Ya. Haidukevych; red. N. Kostiuk. Ternopil: Merkiuri-Ternopil, 2008. 20 s.
25. Tretiak L. (2005). Nove v otsintsi muzeinoi spravy. Svoboda. 2005. 26 liutoho. S. 2.

Citation: N. V. Rublevska (2021). PRESERVATION AND DEVELOPMENT OF THE MUSEUM AFFAIRS IN TERNOPIL. Frankfurt. TK Meganom LLC. Paradigm of knowledge. 1(45). doi: 10.26886/2520-7474.1(45)2021.3

Copyright N. V. Rublevska ©. 2021. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this

journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.